

Gerber, Rafał

Szkolnictwo Królestwa Polskiego w pierwszym dziesięcioleciu rządów Paskiewicza

Rozprawy z Dziejów Oświaty 2, 167-197

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RAFAL GERBER

SZKOLNICTWO KRÓLESTWA POLSKIEGO W PIERWSZYM DZIESIĘCIOLECIU RZĄDÓW PASKIEWICZA

Upadek powstania listopadowego wpłynął, podobnie jak na całokształt życia gospodarczego i kulturalnego Królestwa, hamując na rozwój szkolnictwa, szczególnie elementarnego. Władze carskie są wrogo usposobione do szkolnictwa polskiego¹. Liczba publicznych szkół elementarnych spada po powstaniu do połowy w stosunku do roku 1830. Szkolnictwo wyższe zostaje zupełnie zlikwidowane przez skasowanie Uniwersytetu Warszawskiego. Dopiero pod koniec pierwszego dziesięciolecia w roku 1836/37 powstają: Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa na Marymoncie oraz Rzymsko-Katolicka Akademia Duchowna, przekształcona z dawnego Głównego Seminarium Rzymsko-Katolickiego.

Spośród innych instytucji typu pedagogicznego względnie specjalnego o poziomie trochę wyższym niż szkoły średnie wymienić należy istniejące nieprzerwanie: 12 seminariów diecezjalnych, Uzupełniające Kursy Pedagogiczne, Aleksandryjski Instytut Wychowania Panien, Instytut Nauczycielski w Łowiczu, Instytut Głuchoniemych, Szkołę Rabinów, Szkołę Akuszerów.

Zupełnie prawie bez zmian pozostaje w ciągu pierwszego dziesięciolecia po powstaniu liczba gimnazjów i szkół obwodowych. Liczba gimnazjów wzrasta w ciągu 10-lecia z 9 do 11, szkół zaś obwodowych (powiatowych) jest przez cały czas 22. Tak więc mimo poważnego wzrostu liczby uczniów liczba szkół średnich pozostaje ta sama.

Liczba szkół elementarnych, która po upadku powstania katastrofalnie spadła, zaczyna stopniowo wzrastać, przekraczając w 1839 roku stan sprzed wybuchu powstania. Stosunkowo znaczny jest również wzrost liczby szkół rzemieślniczych niedzielnych, których jest w 1838/39 r. cztery razy tyle, co w chwili wybuchu powstania. Oczywiście, że liczbę 60 szkół

¹ „Ponieważ edukacja była — pisał Mikołaj do Paskiewicza natychmiast po upadku powstania — i jej to zwłaszcza przypisać należy skłonność młodzieży do byłego buntu, należy na tę dziedzinę zwrócić największą uwagę”. (Szczerbatow, *G. F. Paskiewicz*, t. IV, s. 180).

lek niedzielnych rzemieślniczych pod koniec lat trzydziestych należy uważać za wyjątkowo niską.

W przeciwieństwie do szkolnictwa średniego i elementarnego państwowego szkolnictwo prywatne właściwie się nie rozwija.

Stan zakładów szkolnych w latach 1833/34—1838/39 ²

	1833/4	1834/5	1835/6	1836/7	1837/8	1838/9
I. Państwowe						
A. Specjalne						
1. Rz.-Kat. Akademia Duchowna (dawniej Główne Seminarium)	—	—	—	1	1	1
2. Seminarium Diecezjalne	12	12	12	12	12	12
3. Kursy Pedagog. Uzupełniające	—	—	—	1	1	1
4. Aleksandr. Instytut Wychowania Panien	1	1	1	1	1	1
5. Instytut Nauczycielski w Łowiczu	1	1	1	1	1	1
6. Instytut Głuchoniemych	1	1	1	1	1	1
7. Szkoła Akuszerok	1	1	1	1	1	1
8. Szkoła Rabinów	1	1	1	1	1	1
9. Instytut Gospodarstwa Wiejskiego	—	—	—	1	1	1
B. Ogólne.						
a. średnie ³						
1. Gimnazja	9	10	11	11	11	11
2. Szkoły obwodowe	22	22	22	22	22	22
b. niższe						
1. Niedzielne szkoły rzemieślnicze	5	31	39	51	56	60
2. Szkoły elementarne	538	633	765	872	923 ⁴	934
II. Prywatne						
a. średnie						
1. Męskie	9	8	6	7	6	6
2. Żeńskie	57	61	62	60	61	55
b. niższe						
Elementarne	69	81	72	84	62	67
Razem	726	863	990	1 127	1 161	1 175

²/Centralne Archiwum Wojskowo-Historyczne w Moskwie, zespół W. U. A., nr 18465, t. VIII, s. 253—255.

³ W zestawieniach ówczesnych figurują pod rubryką szkół wyższych.

⁴ „Wiadomość statystyczna“ podaje 894 szkoły. Prawdopodobnie tyle ich było na początku 1838 roku.

O wiele większe zmiany zachodzą w ciągu wspomnianego dziesięciolecia w stanie młodzieży uczęszczającej do szkół. O ile w szkołach specjalnych nie obserwujemy mimo powstania 2 uczelni zbyt dużego wzrostu liczby uczniów (w 1833/4 uczyło się w nich 879, a w 1838/9 — 1051), to w szkołach średnich, w gimnazjach i szkołach obwodowych przy nie zwiększonej liczbie szkół wzrasta liczba uczniów z 4346 do 7484 uczniów. Bardzo poważnie wzrasta liczba uczniów w szkołach elementarnych państwowych i prywatnych oraz w niedzielnych szkołach rzemieślniczych, a więc w całym szkolnictwie niższym.

Liczba uczniów w szkołach Królestwa Polskiego w latach 1833/4—1838/9⁵

	1833/4	1834/5	1835/6	1836/7	1837/8	1838/9
I. Państwowe						
A. Specjalne						
1. Rz.-Kat. Akademia Duchowna	—	—	—	39	39	39
2. Seminarja Diecezjalne	338	338	307	303	300	300
3. Kursy Pedagog. Uzupełniające	—	—	—	22	49	76
4. Aleks. Inst. Wych. Panien	135	149	148	143	116	110
5. Instytut Gosp. Wiejskiego	—	—	—	73	93	90
6. Instytut Nauczycielski w Łowiczu	112	122	145	135	148	142
7. Instytut Głuchoniemych	66	66	72	67	57	68
8. Szkoła Akuszerek	72	74	74	84	84	84
9. Szkoła Rabinów	156	145	184	162	142	142
B. Ogólne						
a. średnie						
1. Gimnazja	2 129	2 777	3 350	3 743	4 105	4 227
2. Szkoły obwodowe	2 217	2 385	2 533	2 959	3 117	3 257
b. niższe						
1. Niedzielne szkoły rzem.	1 600	3 726	4 779	5 225	5 984	6 426
2. Szkoły elementarne	34 108	41 870	45 710	49 167	48 490	50 917
II. Prywatne						
a. średnie						
1. Męskie	280	256	219	248	216	203
2. Żeńskie	1 728	1 899	2 091	2 029	2 110	1 959
b. niższe						
1. Elementarne	1 589	1 748	2 015	2 595	2 115	2 500
Razem	44 530	55 535	61 647	66 994	67 165	70 546

⁵ Centralne Archiwum Wojskowo-Historyczne w Moskwie, zespół W. U. A., nr 18465, t. VIII, s. 254—255.

Jedyną poważną pracą o szkolnictwie Królestwa za czasów paskiewiczowskich, Janą Kucharzewskiego *Epoka paskiewiczowska — losy oświaty*, daje ze względu na skąpość materiałów statystycznych jedynie cząstkowe zestawienia rozwoju szkół. Jesteśmy w stanie dzięki znalezionym materiałom w artykule niniejszym głębiej zanalizować stan szkolnictwa w ostatnim roku pierwszego 10-lecia, mianowicie w roku 1838/9.

Uderza przede wszystkim fakt zupełnego wyeliminowania kobiet ze szkolnictwa średniego, zupełny ich brak w niedzielnych szkołach rzemieślniczych, wreszcie nikły stosunkowo procent w szkołach elementarnych państwowych przy kolosalnej przewadze w szkołach średnich prywatnych i znacznej przewadze w szkołach elementarnych prywatnych.

Ogółem stanowią kobiety 28,2% uczących się we wszystkich szkołach Królestwa. Jednak w różnych grupach szkół obserwujemy rażące dysproporcje. W szkolnictwie wyższym liczba uczennic wynosi 18,3%, w szkolnictwie średnim państwowym — 0%, w szkolnictwie elementarnym państwowym — 32%, w szkolnictwie średnim prywatnym — 90,5%, w szkolnictwie elementarnym prywatnym 65,4%.

We wszystkich szkołach państwowych uczennice stanowią 28,3%, we wszystkich zaś szkołach prywatnych — 77,3%.

Szkolnictwo więc średnie i zawodowe było dla dziewcząt klas nieposiadających faktycznie niedostępne ze względu na wysokie opłaty w szkołach prywatnych.

Równocześnie zupełne wyeliminowanie dziewcząt ze szkół średnich państwowych stworzyło podstawę do stosunkowo poważnego rozwoju żeńskiego szkolnictwa prywatnego w Warszawie i miastach gubernialnych.

Szkoły średnie prywatne nie osiągnęły jednak poziomu szkół średnich państwowych, o czym świadczyłaby o wiele mniejsza liczba nauczycieli przypadająca na jedną szkołę średnią prywatną. O ile bowiem w 1838/9 roku przypada na jedno gimnazjum państwowe 20 nauczycieli, na jedną zaś szkołę obwodową — 19, to na jedną szkołę prywatną średnią wypada przeciętnie tylko 7 nauczycieli. W szkołach elementarnych zarówno państwowych, jak i prywatnych uczy 1 nauczyciel.

Liczba szkół średnich państwowych i prywatnych w pierwszym dziesięcioleciu epoki paskiewiczowskiej nie ulega, jak już wspomnieliśmy, większym zmianom. Również ich rozmieszczenie wydaje się naturalne i bezsporne. Gimnazja istnieją w Warszawie, Radomiu, Lublinie, Płocku, Kielcach, Piotrkowie, Łukowie, Łomży i Szczebrzeszynie, a od 1835 roku utworzono również gimnazjum wojewódzkie w Augustowskim — początkowo w Sejnach, a od 1839 roku przeniesiono je do Suwałk.

Stan zakładów szkolnych w Królestwie Polskim w 1838/9 roku ⁶

	Ilość zakła- dów	Nauczy- cieli i kiero- wników	Liczba uczniów		
			męż- czyzn	kobiet	razem
I. Państwowe					
A. Specjalne					
1. Rzymsko-Katolicka Akade- mia Duchowna	1	20	39	—	39
2. Diecezjalne Seminarja	12	54	300	—	300
3. Kursy Pedagogiczne Uzu- pełniające	1	20	76	—	76
4. Aleksandryjski Instytut Wychowania Panien	1	39	—	110	110
5. Instytut Gospodarstwa Wiejskiego	1	12	90	—	90
6. Instytut Nauczycielski w Łowiczu	1	7	119	23	142
7. Instytut Głuchoniemych	1	15	48	20	68
8. Szkoła Akuszerek	1	2	—	84	84
9. Szkoła Rabinów	1	10	142	—	142
Razem	20	182	814	237	1 051
B. Ogólne					
a. średnie					
1. Gimnazja	11	214	4 227	—	4 227
2. Szkoły obwodowe	22	204	3 257	—	3 257
Razem	33	418	7 484	—	7 484
b. niższe					
1. Niedzielne szkoły rzemieś- nicze	60	136	6 426	—	6 426
2. Szkoły elementarne	934	934	32 539	18 378	50 917
Razem	994	1 070	38 965	18 378	57 343
II. Prywatne					
a. średnie					
1. Męskie	6	48	203	—	203
2. Żeńskie	55	386	—	1 939	1 939
b. niższe					
1. Elementarne	67	67	864	1 636	2 500
Razem	128	501	1 067	3 595	4 662
Ogółem	1 175	2 171	48 330	22 210	70 540

⁶ Centralne Archiwum Wojskowo-Historyczne w Moskwie, tamże, s. 250—251.

Szkoły powiatowe mieściły się, poza miastami gubernialnymi, w większych miastach powiatowych, o większej tradycji kulturalnej, jak np. w Łowiczu, Włocławku, Sandomierzu, Łęczycy i innych.

O wiele bardziej skąpe wiadomości mieliśmy o rozmieszczeniu szkół elementarnych. Zupełnie nie zbadana została dotychczas geografia szkolna Królestwa, rozmieszczenie szkół elementarnych, szczególnie zaś wiejskich, w poszczególnych guberniach i powiatach. Jeśli bowiem chodzi o miasta, to prawie wszystkie miasta posiadały po jednej co najmniej szkole elementarnej. Na 453 miasta i miasteczka w Królestwie istniało w 1838 roku 539 szkół elementarnych państwowych i prywatnych męskich i żeńskich. Warszawa z Pragą posiadała 25 szkół elementarnych państwowych i 58 prywatnych. W 41 miastach znajdujemy więcej niż jedną szkołę elementarną, są to przeważnie miasta powiatowe, względnie większe ⁷. Równocześnie 79 miasteczek nie miało w ogóle szkoły, są to głównie miasteczka guberni wschodnich o bardzo małej liczbie ludności, przeważnie poniżej 1000 ⁸. W poszczególnych guberniach tak się przedstawia liczba miasteczek bez szkół elementarnych:

Gubernia mazowiecka	—	Gubernia płocka	2
„ kaliska	8	„ sandomierska	18
„ kielecka	3	„ lubelska	15
„ podlaska	5	„ augustowska	18

Zachowany wykaz zakładów szkolnych Królestwa Polskiego z roku 1838 ⁹ umożliwia nam dzięki uwzględnieniu w nim nazw wszystkich miejscowości zarówno miejskich, jak i wiejskich, w których znajdowały się szkoły, o wiele wnikliwsze zbadanie stanu szkolnictwa elementarnego na wsi.

Izba Edukacji Publicznej Księstwa Warszawskiego wysunęła w swoim czasie żądanie, aby „żadne miasto, miasteczko ani wieś nie pozostawały bez potrzebnej dla siebie szkoły“ ¹⁰.

Jak wyglądała w rzeczywistości realizacja tego postępowego, ze wszech miar słusznego postulatu? Ostatnie lata Królestwa, a szczególnie okres paskiewiczowski, cechuje świadomy regres w stosunku do haseł

⁷ Np. Rawa, Łowicz, Łęczycza, Włocławek, Pińczów, Miechów, Siewierz, Konin, Wieluń i inne.

⁸ Z bardziej znanych miast nie posiadały szkół elementarnych: Kurozwęki, Bełchatów, Rejowiec, Wojsławice, Grajewo, Drohiczyn i Szczuczyn.

⁹ Jest nim znaleziona przeze mnie w Centralnym Archiwum Wojskowo-Historycznym w Moskwie, opracowana i załączona przy niniejszym artykule „Wiadomość statystyczna o liczbie wszystkich zakładów szkolnych Królestwa w 1838 roku z podaniem miejscowości, w których się znajdowały“. (Zespół W. U. A., nr 18465, t. VIII, s. 225—249).

¹⁰ *Źródła do dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce z doby Izby Edukacyjnej Publicznej 1807—1812*, wyd. Z. Kukulski, Lublin 1931, s. 362.

Izby Edukacji Publicznej Księstwa Warszawskiego, która w swej odezwie z 12 stycznia 1808 roku zwracała „najpierwszą staranność swoją ku oświeceniu tej części narodu, która do praw obywatelskich powrócona, stać się ma równie szanowną, jak pożyteczną własnemu i ojczyzny dobru“. Ustawa szkolna z 1833 roku formułuje już inaczej zadania szkół elementarnych: „Cel główny instytucyj naukowych jest podać młodzieży, obok moralnego jej ukształcenia, sposobność nabywania nauk, stanowi każdemu najpotrzebniejszych“¹¹. W rzeczywistości w ogóle nie myślano o tworzeniu wiejskich szkół elementarnych.

W rozbudowie szkół elementarnych obserwujemy zjawisko kolosalnego uprzywilejowania miasta kosztem wsi. Przede wszystkim władze carskie i urzędy w tym czasie jeszcze raczej polskie dbały o rozwój szkół w miastach.

Na 22 600 wsi istniały zaledwie w 1838 roku 463 szkoły elementarne wiejskie.

Gdy ludność miejska stanowiła 22,4% ogółu ludności Królestwa, to w miastach znajdowało się 55,2% liczby szkół elementarnych, a gdy nawet odrzucimy szkoły prywatne, jako mieszczące się jedynie w miastach, to i tak otrzymamy większość szkół elementarnych miejskich (459 miejskich na 435 wiejskich). Dysproporcja ta jeszcze bardziej wzrośnie, gdy odliczymy ludność żydowską, która nie miała dostępu do szkół ogólnych elementarnych, a która w całym Królestwie posiadała zaledwie 5 państwowych szkół elementarnych, i to w samej Warszawie i na Pradze¹². Otrzymamy wtedy następujący obraz: 14,8% ludności kraju (ludność miejska chrześcijańska) korzysta z 51,1% szkół elementarnych państwowych.

W miastach jedna szkoła elementarna przypadała na 1100 chrześcijańskiej ludności miejskiej, na wsi jedna szkoła przypadała na 7700 osób. Na jedną szkołę elementarną przypadało średnio 50—60 uczniów. Dane z województwa mazowieckiego wskazują na dużą rozpiętość w szkołach miejskich, od 12 uczniów w Białej Rawskiej do 263 w Łowiczu. W szkołach wiejskich liczba uczniów była oczywiście bliższa dolnej granicy i można ją określić na 20—30¹³.

Ale nawet i ten tak niekorzystny dla wsi podział szkół elementarnych rozłożony został nierównomiernie w poszczególnych częściach kraju, w poszczególnych guberniach. O ile bowiem stosunek liczby mieszkańców przypadających na jedną miejską szkołę elementarną nie odbiega, poza gubernią warszawską, we wszystkich pozostałych guberniach od

¹¹ J. Kucharzewski, *Epoka paskiewiczowska. Losy oświaty*, Warszawa 1914, s. 124.

¹² Uczyło się w nich około dwustu dzieci żydowskich.

¹³ AGAD w Warszawie, K. R. J. W., nr 57, s. 167.

ustalanej średniej, to jeśli chodzi o szkoły elementarne, obserwujemy rażąco skoki.

W guberniach zachodnich i południowych będziemy mieli stosunkowo o wiele więcej szkół elementarnych wiejskich niż w guberniach wschodnich i północnych. Gubernia mazowiecka licząca 555 000 ludności wiejskiej — posiadała 200 szkół elementarnych wiejskich, gdy gubernia podlaska posiadała na 304 500 ludności wiejskiej zaledwie 6 szkół elementarnych wiejskich, gubernia augustowska na 466 000 — 7.

Liczba ludności przypadająca na jedną szkołę elementarną miejską i wiejską

Gubernie	Szkół elementarnych miejskich	Jedna szkoła na mieszkańców	Szkół elementarnych wiejskich	Jedna szkoła na mieszkańców
mazowiecka	181	420	200	2 772
kaliska	67	1 350	106	5 060
kielecka	53	954	45	8 000
lubelska	54	1 250	20	20 380
sandomierska	52	1 080	17	19 200
płocka	50	950	34	12 100
podlaska	41	1 200	6	50 750
augustowska	36	1 300	7	66 500

Już z samej tabeli wynika, że najbardziej pokrzywdzone przy budowie sieci elementarnych szkół wiejskich były gubernie podlaska i augustowska. W guberni podlaskiej np. w trzech powiatach mamy zaledwie po 2 elementarne szkoły wiejskie, w powiecie zaś łukowskim liczącym 81 875 ludności wiejskiej ani jednej szkoły wiejskiej. W guberni augustowskiej powiat łomżyński posiada 3 szkoły wiejskie, sejneński — 1, kalwaryjski — 2, mariampolski — 1. Centralny zaś powiat w guberni, powiat augustowski — nie posiada na 79 500 ludności wiejskiej ani jednej szkoły elementarnej wiejskiej. Zresztą i w tych powiatach, które je posiadają, jedna szkoła przypada na 40 do 60 000 mieszkańców, a w powiecie mariampolskim jedyna szkoła wiejska w Giełgudyszkach przypada na 114 268 wiejskiej ludności powiatu. Im dalej więc na wschód Królestwa, tym mniej szkół wiejskich, tym mniej dbałości władz o rozwój szkolnictwa i oświaty na wsi.

Jak słuszną jest ta obserwacja, zobaczymy z analizy rozmieszczenia szkół wiejskich w guberniach nie posiadających tak rażąco wysokiej liczby mieszkańców wsi na jedną szkołę wiejską, w guberni lubelskiej, sandomierskiej, a nawet płockiej, mających stosunkowo więcej szkół wiejskich. O ile w powiecie lubelskim przypada 18 000 mieszkańców wsi na jedną szkołę wiejską, to w powiecie zamojskim liczbą ta wzrasta do 34 000. Tak samo wyjątkowo rażąco występuje różnica w guberni sandomierskiej, gdzie w powiecie radomskim wypada 8000 na jedną szkołę,

a w opoczyńskim 57 000, w opatowskim zaś — 67 000. Również w guberni plockiej mamy stosunkowo dużą rozpiętość liczby mieszkańców przypadających na jedną szkołę wiejską w poszczególnych powiatach. O ile w powiecie ostrowieckim liczba ta wynosi 5600, plockim 7300, to w przasnyskim 17 500, a w pułtuskim nawet 35 000.

Nierównomierność rozbudowy szkół w poszczególnych guberniach znajduje swój wyraz w znacznej rozpiętości stosunku liczby uczącej się młodzieży do ogółu ludności (nie posiadamy niestety danych, które umożliwiłyby nam określenie stosunku liczby młodzieży uczącej się do młodzieży w wieku szkolnym). Ta dysproporcja występująca w poszczególnych guberniach widoczna jest w następującej tabelce, uwzględniającej dane z roku najbardziej pomyślnego, jeśli chodzi o liczbę uczniów roku 1848, w którym liczba uczniów w Królestwie osiągnęła punkt kulminacyjny.

Stosunek uczącej się młodzieży do ludności Królestwa Polskiego w 1848 roku wg guberni¹⁴

w guberni	lubelskiej	1 : 32
„	warszawskiej	1 : 33
„	radomskiej	1 : 64
„	plockiej	1 : 80
„	augustowskiej	1 : 182

Pierwsze lata epoki paskiewiczowskiej stanowią okres stopniowej rozbudowy szkolnictwa, szczególnie elementarnego, które tak bardzo ucierpiało po upadku powstania listopadowego. Proces zahamowania rozwoju szkolnictwa, działalność ograniczenia oświaty objęmie szkoły elementarne dopiero w początkach lat pięćdziesiątych. Widowym dowodem rozwoju szkolnictwa w pierwszym dziesięcioleciu jest spadek stosunku liczby mieszkańców do liczby uczniów. W 1834 roku stosunek liczby uczącej się młodzieży do ogólnej ludności Królestwa wynosił 1 : 75, w 1839 natomiast — 1 : 61.

Już od samego jednak początku obserwujemy nierównomierność rozwoju szkolnictwa w poszczególnych rejonach Królestwa, co odbije się ujemnie na kształtowaniu się struktury kulturalnej, a nawet politycznej Królestwa w ciągu całego XIX wieku, a skutki występować będą aż po dzień dzisiejszy w postaci zacofania kulturalnego województw wschodnich.

Do nie zrealizowanych mrzonek, jakże odległych od rzeczywistości Królestwa, należy w ciągu całego XIX i początku XX wieku postulat Izby Edukacji Publicznej Księstwa Warszawskiego, aby żadna wieś nie pozostawała bez potrzebnej dla siebie szkoły, gdy w 25 lat po wysunięciu tego postulatu zaledwie 5% wsi posiadało szkoły.

¹⁴ J. Kucharzewski, *Epoka paskiewiczowska*, s. 580.

Wiadomość statystyczna

o liczbie wszystkich zakładów szkolnych Królestwa, z podaniem miejscowości, w których się znajdowały w roku 1838

L. p.	Obwód	Miasta	Wsie	Zakłady szkolne							
				państwowe				prywatne			
				wyższe		niższe		wyższe		niższe	
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.
1	2	3	4	5							

I. W guberni mazowieckiej

1	w a r s z a w s k i	Warszawa		9	1	15	6	4	24	22	36		
2		Praga				4							
3			Marymont	1									
4			Błonie				1						
5			Czersk				1						
6			Grójec				1						
7			Góra Kalwaria				1						
8			Goszczyn				1						
9			Grodzisk				1						
10			Mszczonów				2						
11			Mogilnica				1						
12			Nowy Dwór				1						
13			Nadarzyn				1						
14			Przybyszew				1						
15			Piaseczno				1						
16			Tarczyn				1						
17			Warka				1						
18				Raszyn			1						
19				Borowe			1						
20				Jaczenica			1						
21				Łomna			1						
22				Konary			1						
23				Obory			1						
24				Cząstków			1						
25				Stara Iwizna			1						
26				Błędów			2						
27				Ząbki			1						
28				Wilanów			1						
29				Coniew			1						
30				Wola Przytkowska			1						
31				Powązki			1						
32				Marki			1						
33				Słomczyn			1						
34				Kobiałka			1						
						10	1	52	6	4	24	22	36

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
35	s t a n i s ł a w o w s k i	Ceglów				1							
36		Kamieńczyk				1							
37		Karczew					1						
38		Kałużyn					2						
39		Łatowicze					1						
40		Mińsk					1						
41		Okuniew					1						
42		Radzymin					1						
43		Siennica					1						
44		Stanisławów					1						
45		Jadów					1						
46		Kolbiel					1						
47		Dobre					1						
48				Czerwonka			1						
49				Wielgołas			1						
50				Klembów			1						
51				Dąbrówka			1						
52				Pniewnik			1						
53				Kiczki			1						
54				Kobielka			1						
55			Wiązowna			1							
56			Oleksianka			1							
						23							
57	r a w s k i	Rawa		1		3							
58		Brzeziny				1							
59		Będków					1						
60		Bielawy					1						
61		Jezów					1						
62		Inowódz					1						
63		Nowe Miasto					1						
64		Skierniewice					1						
65		Stryków					1						
66		Sobota					1						
67		Tomaszów					1					1	
68		Biała					1						
69		Głowno					1						
70		Ujazd					1						
71				Budziszewice			1						
72				Borowo			1						
73			Chorzęcin			1							
74			Dmosin			1							
75			Gańków			1							
76			Lubochnia			1							

1	2	3	4	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.
1	2	3	4	5							
77	r a w s k i		Łaznów			1					
78			Mąkowice			1					
79			Niesułków			1					
80			Rzeczyca			1					
81			Maków			1					
82			Słupia			1					
83			Wysokiennice			1					
84			Miedniewice			1					
85			Godzianów			1					
86			Białynin			1					
87			Mokra			1					
88			Kołacinek			1					
89			Zelechlinek			1					
90			Głuchów			1					
91			Krzemienica			1					
92			Telszyn			1					
93			Janisławice			1					
94			Oszkowice			1					
95			Lipka			1					
96			Lewin			1					
97		Szczawin			1						
98		Zdźary			1						
99		Skoczewy			1						
100		Czerniewice			1						
101		Dobra			1						
102		Koźle			1						
103		Korabiewice			1						
104		Puszcza Korabiewska			1						
				1		50					1
105	s o c h a c z e w s k i	Bolimów				1					
106		Łowicz		1		2					1
107		Sochaczew				1					
108		Wisłok				1					
109			Mistrzewice			1					
110			Kompina			1					
111			Łagoszew			1					
112			Wilków			1					
113			Chruślin			1					
114			Belchów			1					
115			Kampinos			1					
116			Dembkowiec			1					
117			Lyszkowice			1					
118		Domaniewice			1					1	

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
119	sochaczewski		Gągolin			1							
120			Bednary			1							
121			Kamień			1							
122			Płaskocin			1							
123			Walewice			1							
124			Niedźwiada			1							
125			Pszczonów			1							
126			Dąbrowa			1							
127			Franciszków			1							
128			Secymin			1							
129		Brochów			1								
					1		26				1	1	
130	ięczycki		Łęczyca	1		2				1			
131			Aleksandrów			1							
132			Dąbie			1							
133			Grabów			1							
134			Grzegorzew			1							
135			Kazimierz			1							
136			Konstantynów			1							
137			Łódź			2							1
138			Ozorków			1							
139			Parzęczew			1							
140			Piątek			1							
141			Poddębice			1							
142			Zgierz			1			1		1		
143			Kłodawa			1							
144				Blonie			1						
145				Strzegocin			1						
146				Chojny			1						
147				Chełmno			1						
148				Górki			1						
149				Boguszyce			1						
150			Ladorudź			1							
151			Pustkowa Góra			1							
152			Rąbień			1							
153			Rzuchów			1							
154			Słowik			1							
155			Zawadka			1							
156			Brysk			1							
157			Bruzyca			1							
158			Pieczew			1							
159			Góra			1							
160			Andrzejewo			1							

1	2	3	4	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.
				5							
161	I ę c z y c k i		Łusie			1					
162			Dąbrowa			1					
163			Dąbrówka			1					
164			Władysławów			1					
165			Borysławice			1					
166			Sielcza Duża			1					
167			Siedlec			1					
168			Tum			1					
169			Janków			1					
170			Strzegocin			1					
171			Komaszyce			1					
172			Zarzew			1					
173			Przybyłów			1					
174			Kowalewice			1					
175			Leźnica [Wielka]			1					
176			Bełdów			1					
177			Sobótka			1					
178			Tur			1					
179		Łąki			1						
180		Liznica			1						
181		Sobótka			1						
182		Grabina			1						
				1		55		1	2		1
183	G o s t y ń s k i	Gąbin				2					
184		Gostynin				1					
185		Dąbrowice				1					
186		Krośniewice				1					
187		Kutno				1					
188		Osmolin				1					
189		Zychlin				1					
190		Kiernozia				1					
191		Ilów				1					
192			Krzyżak				1				
193			Lilliopól				1				
194			Brwilno				1				
195			Lwówek				1				
196			Rdutów				1				
197			Sanniki				1				
198			Słubica				1				
199			Troszyn				1				
200			Zgórze				1				
201		Zduny				1					
202		Bąków				1					

1	2	3	4	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.
				5							
203	g o s t y ń s k i		Ossowe			1					
204			Orlów			1					
205			Gołębiew				1				
206			Kocierzew				1				
207			Strugienice				1				
208			Oporów				1				
209			Złaków				1				
210			Radziwie				1				
211			Piotrów				1				
212			Kaszewy				1				
213			Chojeniek				1				
214			Dzierzbice				1				
215			Wymyśle (niemieckie)				1				
216			Suserz				1				
217			Łażniki				1				
218			Woltersdorff				1				
219			Łanięta				1				
220			Mostki				1				
221			Szczawin				1				
222			Roszków				1				
223			Złaków Borowy				1				
224			Wroczyń				1				
225		Poborz				1					
226		Łąkoszyn				1					
227		Dobrzelin				1					
						46					
228	k u j a w s k i		Babiak			1					
229			Brdów			1					
230			Brześć				1				
231			Chodecz				1				
232			Izbica				1				
233			Kowal				1				
234			Lubień				1				
235			Lubraniec				1				
236			Nieszawa				1				
237			Osięciny				1				
238			Piotrkowo				1				
239			Przedecz				1				
240			Radziejewo				1				
241			Raciążek				1				
242			Służewo				1				
243			Sompolno				1				
244			Włocławek			1 ¹⁵	2			2	

¹⁵ Szkoła we Włocławku zamknięta w 1840/41 roku.

1	2	3	4	5							
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
245			Duninów			1					
246			Bronisław			1					
247			Kłotno			1					
248			Lubomin			1					
249			Dziwie			1					
250			Śmilowice			1					
251			Lubieniec			1					
252			Mostki			1					
253			Rokutowo			1					
254			Koźki			1					
255			Kłobía			1					
256			Nowa Wieś			1					
257			Bycz			1					
258			Dąb Wielki			1					
259			Mchowo			1					
260			Grabkowo			1					
261			Sarnowo			1					
262			Modzerowo			1					
263			Żarowo			1					
264			Dziewie			1					
265			Czernocice			1					
266			Bronisław			1					
267			Orle			1					
268			Blenna			1					
269			Golska Huta								
			Holendry			1					
270	k		Koneckie								
	u		Holendry			1					
271	j		Kalinowiec			1					
272	a		Śmilowice			1					
273	w		Letty			1					
274	s		Kamienna			1					
275	k		Straszewo			1					
276	i		Przysypka			1					
277			Goczki Niem.			1					
278			Józefka			1					
279			Sarnówka			1					
280			Łanięta			1					
281			Zaryń			1					
282			Ujma Wielka			1					
283			Sędzin			1					
284			Ciechocinek			1					
285			Witowo			1					
286			Siońsk			1					
287			Ostrowąs			1					
				1		61			2		
W guberni mazowieckiej				14	1	313	6	5	28	23	39

1	2	3	4	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.
				5							

II. W guberni kieleckiej

1	k i e l e c k i	Kielce		1		2			2		
2		Kurzelów				1					
3		Małogoszcz					1				
4		Wodzisław					1				
5		Secemin					1				
6		Włoszczowa					1				
7		Chęciny					1				
8		Daleszyce					1				
9		Jędrzejów					2				
10			Antonillów				1				
11			Dzierzgow				1				
12			Białogon				1				
13			Brzegi				1				
				1		15			2		
14	s t o p n i c k i	Pińczów		1		2			1		
15		Stopnica				1					
16		Busko					1				
17		Chmielnik					1				
18		Korczyn					1				
19		Pierzchnica					1				
20		Szydłów					1				
21		Wiślica					1				
22		Sobków					1				
23		Pacanów					1				
24			Oleśnica				1				
25			Budziska				1				
26			Koniemłoty				1				
27			Kotuszów				1				
28			Luboszyca				1				
29			Oględów				1				
30			Sichów Duży				1				
31		Holendry				1					
				1		19			1		

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
32	miechowski	Miechów				2							
33		Brzesko Nowe				1							
34		Działoszyce				1							
35		Koszyce				1							
36		Opatowiec				1							
37		Proszowice				1							
38		Szkalbmierz				1							
39		Siomniki				1							
40			Kalina Wielka			1							
41			Małachów			1							
42			Beysce			1							
43			Luborzycza			1							
44			Nieszków			1							
45			Przemków			1							
46			Topola			1							
47			Wawrzeńczyce			1							
48			Złotniki			1							
49			Korczyn Stary			1							
50			Łany Wielkie			1							
							20						
51	olkuski	Będzin				1							
52		Koziegłowy				1							
53		Sławków				1							
54		Olkusz				1							
55		Siewierz				2							
56		Zarnowiec				1							
57		Szczekociny				1							
58		Pilica				1							
59		Skała				1							
60		Kromolów				2							
61		Jelów				1							
62		Czeladź				1							
63		Mrzygłód				2				1			
64		Wolbrom				1							
65		Zarki				1							
66		Janów				1							
67		Włodowice				1							
68		Olsztyn				1							
69		Ogrodzieniec				1							
70			Gniazdów			1							
71			Rokitno			1							
72			Ujejsce			1							

1	2	3	4	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.
				5							
73	o l k u s k i		Woykowice			1					
74			Grodziec			1					
75			Wysoka			1					
76			Zagórze			1					
77			Bukowno			1					
78			Dąbrowa			1					
79			Strzemieszyce Wielkie			1					
80			Strzemieszyce Małe			1					
81			Gołonóg			1					
82			Sączów			1					
83			Siemonia			1					
84			Poręba			1					
85			Kozięglówki			1					
86			Markowice			1					
87			Lgota (Kozięglowska)			1					
88			Cynków			1					
89		Gęzyn			1						
90		Rudnik			1						
91		Jangrot			1						
						44			1		
W guberni kieleckiej				2		98			4		

III. W guberni kaliskiej

1	k a l i s k i	Kalisz		1		2			2	2	1
2		Iwanowice				1					
3		Opatówek				1					
4		Turek				1					
5		Koźminek				1					
6		Warta				1					
7		Staw				1					
8		Stawiszyn				1					
9		Chocz				1					
10		Błaszki				1					
11		Uniejów				1					
12		Dobra				1					
13			Dobrzec Wielki			1					
14			Godziesze Wielkie			1					
15			Ustków			1					

				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.
1	2	3	4	5							
16	k a l i s k i		Brzeg			1					
17			Lisków			1					
18			Brodnia			1					
19			Grzytki			1					
20			Malanów			1					
21			Boleszczyn			1					
22			Tłokinia			1					
23			Ostrów Kaliski			1					
24			Niemysłów			1					
25			Prażuchy			1					
26			Kościelna Wieś			1					
27			Psary Kościelne			1					
28			Chelmce			1					
29		Spicimierz			1						
30		Ostrowsko			1						
				1		31			2	2	1
31	k o n i ń s k i	Konin				2					
32		Koło				1					
33		Kaźmierz				1					
34		Kleczew				1					
35		Lądek				1					
36		Ślesin				1					
37		Pyzdry				1					
38		Rychwał				1					
39		Władysławów				1					
40		Zagórów				1					
41		Słupca				1					
42		Golina				1					
43			Ciążeń				1				
44			Kotunia				1				
45			Marcewko				1				
46			Stare Miasto				1				
47			Kramsko				1				
						18					
48	w i e l u ń s k i	Wieluń		1		2					2
49		Krzepice				1					
50		Działoszyn					1				
51		Bolesławiec					1				
52		Kłobucko					1				

1	2	3	4	5										
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.			
53		Częstochowa Nowa						1						
54		Częstochowa Stara						2						
55		Mstów						1						
56		Praszka						1						
57		Przyrów						1						
58		Wieruszów						1						
59			Starokrzepica (vel Krzepice Stare)					1						
60			Aleksandrów					1						
61			Bór Zajański					1						
62			Chotynin					1						
63			Czastary					1						
64			Czajków					1						
65			Chróścín					1						
66			Czarny Las					1						
67			Konopiska					1						
68			Lututów					1						
69			Laski					1						
70			Mierzyce					1						
71			Kraszewice					1						
72			Dzietrzkowice					1						
73			Iwanowice					1						
74			Dankowice					1						
75			Dzietrzniki					1						
76			Mieleszyn					1						
77			Osiek					1						
78			Popowice					1						
79			Pańki					1						
80			Truskolasy					1						
81			Piechlice					1						
82			Rembielice					1						
83			Kawodrza					1						
84			Szarlejka					1						
85			Dzbów					1						
86			Starcza					1						
87			Mirów					1						
88			Sokolniki					1						
89			Wąsosz					1						
90			Węglowice					1						
91			Woycin					1						
92			Załącze Wielkie					1						
93			Stochowice					1						

w i e l u k i

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
94	wieluński		Zdżary			1							
95			Żunki			1							
96			Kamienica Polska			1							
97			Huta Stara			1							
98			Ochędzyń			1							
99			Radostów			1							
					1		54						
100	sieradzki	Sieradz		1		2							
101		Burzenin				1							
102		Szadek					1						
103		Lutomiersk					1						
104		Szczerczów					1						
105		Widawa					1						
106		Łask					1						
107		Pabianice					1						
108		Zduńska Wola					1						
109		Złoczew					1						
110			Glinno				1						
111			Klonowa				1						
112			Owieczki				1						
113			Godynice				1						
114			Bronszencin				1						
115			Leliwa				1						
116			Pratków				1						
117			Ralewice				1						
118			Męka				1						
119			Petrykozy				1						
120			Olechów				1						
121			Pawlikowice				1						
122			Rydziny				1						
123			Mogilno				1						
124			Retkinia				1						
125			Checho				1						
126			Markówka				1						
127			Chocianowice				1						
128			Żytowice				1						
129		Wisłitno				1							
				1		31							

1	2	3	4	5							
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.
130	p i o t r k o w s k i	Piotrków		1		2			2		1
131		Radomsko				1					
132		Rzgów					1				
133		Brzeźnica					1				
134		Tuszyn					1				
135		Sulejów					1				
136		Grocholice					1				
137		Wolbórz					1				
138		Konieczpol					1				
139		Pajęczno					1				
140			Kielczygłów				1				
141			Huta				1				
142			Siedlice				1				
143			Makowiska				1				
144			Dłutów				1				
145			Szulmierzyce				1				
146			Rzepki				1				
147			Gidle				1				
148			Szczepocice				1				
149			Łęczno				1				
150		Radziechowice				1					
151		Wiewiec				1					
152		Dworszowice				1					
153		Modlica				1					
154		Bukowie				1					
155		Stobiesko									
		Miejskie				1					
156		Kurowice				1					
157		Kalina				1					
158		Starowa Góra				1					
159		Chorzence				1					
160		Swolszewice				1					
161		Stobiecko									
		Szlacheckie				1					
						1		33		2	1
W guberni kaliskiej					4		167		4	2	4

IV. W guberni lubelskiej

1	l u b e l s k i	Lublin		1		2		4		3
2		Baranów				1				
3		Biskupice					1			
4		Końsko-Wola					1			
5		Kurów					1			

				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	
1	2	3	4	5								
6	l u b e l s k i	Lubartów				1						
7		Wąwolnica				1						
8		Opole			1							
9		Kazimierz					1					
10		Głusko					1					
11		Łęczna					1					
12		Bełżyce					1					
13		Józefów nad Wisłą					1					
14		Piaski					1					
15		Michów					1					
16		Czemierniki					1					
17				Puławy			1					
18				Zyrzyń			1					
19				Gołab			1					
20				Klementynowice			1					
21				Włostowice			1					
22				Jaworów			1					
					2		23			4		3
23		k r a s n y s t a w s k i	Chełm				2					
24			pr. Gorzków				1					
25			Krasnystaw					2				
26			Pawłów					1				
27	Puchaczów						1					
28	Sawin						1					
29	Tarnogóra						1					
30	Turobin						1					
31	Żółkiewka						1					
32				Chutcze			1					
33				Czulczycze			1					
34				Wysokie			1					
35				Ruda			1					
						15						
36	h r u b i e s z o w s k i	Dubienka				2						
37		Grabowiec				1						
38		Hrubieszów			1		2					
39		Horodło					2					
40		Kryłów					2					
41		Tyszowce					2					
42		Uchanie					1					

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
43	hrubieszowski	Laszczów				1							
44			Dziaconów			1							
45			Jarosławice			1							
46			Bogurodzica			1							
47			Czerniczyn			1							
48			Białopole			1							
49			Goleszyn			1							
				1		19							
50	zamojski	Biłgoraj				1							
51		Frampol				1							
52		Józefów				1							
53		Szczebrzeszyn			1		2			1			
54		Tomaszów					1						
55		Kraśnik					1						
56		Tarnogród					1						
57		Zamość					1						
58		Janów					1						
59		Urzędów					1						
60		Zaklików					1						
61		Krzyszów					1						
62			Luchów				1						
63			Dzierzkowice				1						
64			Kłodnica				1						
65			Strzyżów				1						
					1	17				1			
W guberni lubelskiej				4		74				5		8	

V. W guberni sandomierskiej

1	radomski	Radom		1		2				3	
2		Gniewoszew				1					
3		Ryczywół					1				
4		Koźienice					1				
5		Głowaczew					1				
6		Wierzbica					1				
7		Jedlińsko					1				
8		Zwoleń					1				
9		Wyśmierzyce					1				
10		Janowiec					1				

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
11	r a d o m s k i	Skaryszew.				1							
12		Jedlnia				1							
13		Słupcza				1							
14		Kozłów				1							
15		Wólka				1							
16		Kiedrzyń				1							
17		Przewóz				1							
18		Soltyków				1							
19		Małęczyn				1							
20		Chinów				1							
21		Leżenica				1							
22		Pielaszów				1							
					1		23				3		
23	o p a t o w s k i	Opatów					2						
24		Solec					1						
25		Łągów					1						
26		Kunów					1						
27		Iłża					1						
28		Wierzbnik					1						
29		Wąchock					1						
30		Słupia Nowa					1						
31		Lipsko					1						
32		Ciepielew					1						
33		Ćmielów					1						
34				Rzeczniów			1						
							13						
35	o p o c z y ń s k i	Opoczno					2						
36		Szydłowiec					2						
37		Końskie				1		2			1		
38		Przedbórz					1						
39		Bodzentyn					1						
40		Przysucha					1						
41		Odrzywół					1						
42		Radoszyce					1						
43		Białaczew					1						
44		Żarnów					1						
45				Suchedniów			1						
46			Chlewiska			1							
					1		15					1	

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
47	s a n d o m i e r s k i	Sandomierz		1		2			2				
48		Zawichost				1							
49		Staszów					2						1
50		Iwaniska					1						
51		Lasocin					1						
52		Połaniec					1						
53		Klimontów					1						
54		Koprzywnica					1						
55		Osiek					1						
56		Tarłów					1						
57		Ożarów					1						
58		Raków					1						
59		Bogoria					1						
60				Szczuka			1						
61			Rytwiany			1							
62			Sobótka			1							
					1	18			2			1	
			W guberni sandomierskiej		3	69			6			1	

VI. W guberni augustowskiej

1	ł o m ż y ń s k i	Łomża		1		2			3			1
2		Stawiski				1						
3		Sokoły					1					
4		Zambrów					1					
5		Kolno					1					
6		Wizna					1					
7		Tykocin					1					
8		Nowogród					1					
9		Śniadów					1					
10				Szumowo			1					
11				Lubotyń			1					
12				Mały Płock			1					
					1	18			3			1
13	a u g u s t o w s k i	Suwałki		1		2			1			1
14		Lipsk				1						
15		Przerośl					1					
16		Wąsosz					1					
17		Radziłowo					1					
18		Raczki					1					
19		Augustów					2					
20		Filipowo					1					
					1	10			1			1

1	2	3	4	5										
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.			
21	sejneński	Sejny	Mirosław	1		2								
22		Sereje				1								
23								1						
				1		4								
24	kalwaryjski	Kalwaria	Grażyski Łankieliszki			1								
25		Wisztyniec					1							
26		Wilkowyski						1						
27		Ludwinów						1						
28		Wierzbołów						1						
29								1						
30								1						
						7								
31	mariampolski	Mariampol	Giełgudzyski	1 ¹⁶		1								
32		Pilwiszki					1							
33		Szaki						1						
34		Preny						1						
35		Władysławów						2						
36								1						
				1		7								
W guberni augustowskiej				3		41				4			2	

VII. W guberni płockiej

1	płocki	Płock		1		2			3	1	4
2		Płońsk				1					
3		Zakroczym					1				
4		Wyszogród					1				
5		Drobin					1				
6		Bielsk					1				
7		Sochocin					1				
8		Czerwińsk					1				
9			Cieksyn				1				
10			Orszymowo				1				
11			Podolszyce				1				
12			Radzikowo				1				
13			Maszewo				1				
14			Powsino				1				
15			Boryszewo				1				
16			Rembowo				1				
17			Białkowo				1				
				1		18			3	1	4

¹⁶ Szkoła wyższa przeniesiona z Mariampola do Sejnu w roku 1840.

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
18	pułtusk i	Serock				1							
19		Maków				1							
20		Nasielsk				1							
21		Wyszków				1							
22		Pułtusk			1		2			2			1
23		Nowe Miasto					1						
24		Rozan					1						
25			Gąsewo				1						
26		Nowa Wieś				1							
					1		10				2		1
27	ostrołęck i	Ostrołęka				1							
28		Brok				1							
29		Myszyniec				1							
30		Ostrów				1							
31		Andrzejów				1							
32		Nur				1							
33		Czyżewo				1							
34			Kadzidło				1						
35			Poreby				1						
36			Wąsewo				1						
37			Jasiennica				1						
38			Rzekuń				1						
39			Zareby				1						
40			Jelonki				1						
41			Rossochate				1						
42			Kleczków				1						
43			Troszyn				1						
44			Goworowo				1						
45		Żużel				1							
							19						
46	lipnowski i	Lipno			1		2						
47		Rypin					2						
48		Bobrowniki					1						
49		Dobrzyń					1						
50		Skempe					1						
51			Wilczekaty				1						
52			Wielgie				1						
53			Janiów				1						
					1		10						

1	2	3	4	5							
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
54	mławski	Mława		1		2			1		
55		Biezuń				1					
56		Szreńsk					1				
57		Sierpc					2				
58		Raciąż					1				
59		Radzanowo					1				
60		Zuromin					1				
61				Sokołowy Kąt			1				
62				Rościszewo			1				
63				Lutocin			1				
64				Niechłomin			1				
				1		13			1		
65	przasnyski	Przasnysz				2					
66		Ciechanów				1					
67		Chorzele					1				
68		Janów					1				
69				Małowidz			1				
70				Jednoroziec			1				
71				Godymin			1				
72				Niedzbórz			1				
						9					
			W guberni płockiej	4		79			6	1	5

VIII. W guberni podlaskiej

1	siedlecki	Siedlce		1		2			1		
2		Liw				1					
3		Sokołów					1				
4		Mokobody					1				
5		Węgrów					1		1		
6		Mordy					1				
7		Sterdyn					1				
8		Kossów					1				
9				Zbuczyn			1				
10				Krzeszlin			1				
				1		11			2		

1	2	3	4	5									
				m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.	m.	ż.		
11	białski	Biała		1		2							1
12		Janów				1							
13		Łomazy					1						
14		Terespol					1						
15		Kodeń					1						
16		Łosice					1						
17		Piszczac					1						
18		Konstantynów					1						
19		Rossosz					1						
20		Sarnaki					1						
21				Huszcza			1						
22				Knychówek			1						
					1		13						1
23	radzyński	Radzyń					1						
24		Wisznice					1						
25		Włodawa					1			1			
26		Ślawatycze					1						
27		Parczew					1						
28		Wohyń					1						
29		Ostrów					1						
30		Międzyrzec					2						
31		Kock					1						
32		Łysobyki					1						
33		Serokomla					1						
34				Orchówek			1						
35				Radcze			1						
							14			1			
36	łukowski	Łuków		1		1				1			
37		Garwolin				1							
38		Osieck					1						
39		Stoczek					1						
40		Żelechów					1						
41		Łaskarzew					1						
42		Paryszew					1						
43		Bobrowniki					1						
44		Maciejowice					1						
					1		9			1			
W guberni podlaskiej					3		47			4			1
W całym Królestwie Polskim					37	1	888	6	5	61	26		55